

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ТУРИЗМУ»

Рівень вищої освіти

Освітньо-наукова програма

Загальний обсяг

Тривалість викладання

Обсяг навчальних занять

у т.ч. аудиторні заняття

лекції

практичні

Мова викладання

Третій

(освітньо-науковий)

Всі ОНП

4 кредити ЄКТС

4 семестр,

7 чверть

2026-2027 н.р.

120 год.

5 год/тиждень

3 години

2 години

українська

Кафедра, що викладає: туризму та економіки підприємства

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7620>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – команда «Феноменологія туризму»

Інформація про викладача:

Бєлобородова Марія Валеріївна

доцент кафедри туризму та економіки підприємства, доктор економічних наук

Персональна сторінка

<https://ep.nmu.org.ua/ua/teachers/beloborodova.php>

E-mail: Bieloborodova.M.V@nmu.one

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Освітня компонента «Феноменологія туризму» належить до переліку вибіркового навчальних дисциплін, що направлені на формування soft skills здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти всіх ОНП всіх спеціальностей на другому році навчання. Вона спрямована на отримання знань про туризмологічні та феноменологічні концепції як міждисциплінарні дослідницькі напрями та використання їх для виконання самостійного наукового дослідження, спрямованого на отримання нових теоретичних положень і

практичних результатів.

Цей курс побудовано на засадах студентоцентрованого підходу (Student-Centered Approach), який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування глибокого розуміння туризму як складного феномену сучасної цивілізації у його багатовимірних проявах і соціальних функціях, а також забезпечення здатності здобувачів критично аналізувати туризмологічні та феноменологічні концепції як міждисциплінарні дослідницькі напрями та використовувати їх для виконання самостійного наукового дослідження, спрямованого на отримання нових теоретичних положень і практичних результатів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Екологічне управління сферою обслуговування» є:

- сформувати цілісне розуміння туризму як багатовимірного феномену сучасної цивілізації, що охоплює екзистенційні, соціокультурні, просторові, часові, етичні та когнітивні виміри;
- ознайомитись із феноменологічними підходами до аналізу туристичного досвіду, забезпечити розуміння ключових концептів феноменології та їх застосування у міждисциплінарних дослідженнях туризму;
- розвинути здатність інтерпретувати туристичні практики як соціальні, культурні та комунікативні конструкції, що формуються у взаємодії особистісних мотивів, колективних норм і глобальних трансформацій;
- сформувати навички критичного аналізу автентичності та симуляції у культурному й природному середовищі, розуміння механізмів створення смислів і образів DESTINACIЙ;
- розвинути уміння використовувати феноменологічні методи для виявлення й пояснення трансформацій ролей туриста, його інтерпретативних стратегій та когнітивних обмежень.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні, а саме:

- інтерпретувати подорож як інструмент самопізнання, комунікації та творення сенсів, а також критично оцінювати трансформації туристичного досвіду в контексті постгуманізму, цифровізації, глобальної мобільності та сценаріїв майбутнього розвитку;
- пояснювати соціальну природу туристичних практик, аналізувати механізми формування туристичної ідентичності, ролей і ритуалів у спільнотах,

а також оцінювати вплив соціальних медіа та культурних норм на сприйняття й конструювання туристичного досвіду;

– інтерпретувати взаємодію просторових і часових вимірів туристичного досвіду, характеризувати способи переживання місця, мотиваційні та символічні аспекти просторовості, а також критично аналізувати моделі туристичного часу, феномени прискорення й уповільнення, рефлексивність та ескапізм у подорожах;

– розрізняти автентичність як особистісне переживання та як соціальний конструкт, оцінювати вплив симулякрів і театралізації на якість туристичного досвіду, формулюючи критерії «справжності» у різних типах туризму;

– аналізувати трансформацію роль туриста в сучасному суспільстві як активного творця образів дестинації та визначати епістемологічні межі туристичного спостереження.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

ЛЕКЦІЇ

1. Туризм як феномен людського досвіду

- 1.1. Туризм у контексті екзистенційного досвіду людини
- 1.2. Подорож як спосіб самопізнання та розширення меж сприйняття
- 1.3. Туризм як форма соціокультурної комунікації
- 1.4. Феноменологічний підхід до аналізу подорожей

2. Туризм як соціальний конструкт

- 2.1. Туризм у системі соціальних практик і взаємодій
- 2.2. Формування туристичної ідентичності та соціальних ролей
- 2.3. Соціальні норми, ритуали та традиції в туристичних спільнотах
- 2.4. Вплив соціальних медіа на феноменологію подорожей

3. Простір і місце в туристичному досвіді

- 3.1. Конструювання значення місця через досвід туриста
- 3.2. Переживання простору та його символічні виміри
- 3.3. Топофілія, топонегативність і туристична мотивація
- 3.4. Пам'ять місця та її вплив на туристичні практики

4. Час у структурі туристичного досвіду

- 4.1. Лінійні та циклічні моделі часу в подорожах
- 4.2. Поняття «уповільнення» і «прискорення» в сучасному туризмі. Концепція «повільного туризму»
- 4.3. Туристичний час як простір рефлексії та ескапізму
- 4.4. Трансформація сприйняття часу в різних типах туризму

5. Автентичність і симулякр у туризмі

- 5.1. Автентичність як переживання та як соціальний конструкт
- 5.2. Симулякри і театралізація туристичного досвіду
- 5.3. Пошук «справжності» в культурному й природному середовищі
- 5.4. Етичні виміри автентичності в туризмі

6. Турист як дослідник, спостерігач і творець сенсів

- 6.1. Трансформація ролей туриста в сучасному суспільстві
- 6.2. Турист як інтерпретатор і творець образів дестинацій

6.3. Зміна досвіду під впливом інтелектуальних та професійних настанов

6.4. Епістемологічні межі туристичного спостереження

7. Феноменологія майбутнього туризму

7.1. Постгуманістичні трансформації туристичного досвіду

7.2. Цифрові й віртуальні подорожі як нові форми присутності

7.3. Міжкультурна мобільність і глобальні сенси подорожей

7.4. Сценарії розвитку туристичного досвіду в умовах нестабільності

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. Туризм як феномен людського досвіду

2. Туризм як соціальний конструкт

3. Простір і місце в туристичному досвіді

4. Час у структурі туристичного досвіду

5. Автентичність і симулякр у туризмі

6. Турист як дослідник, спостерігач і творець сенсів

7. Феноменологія майбутнього туризму

Інформація для здобувачів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 6 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять, решту практичних завдань здобувач опановує самостійно. Здобувачі заочної форми навчання виконують передбачені навчальним планом індивідуальні завдання (контрольні роботи, практичні завдання, презентації, тестові завдання) та подають їх на кафедри на початку сесії, обов'язково до проведення контрольних заходів з дисципліни. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle. Форма контролю – диференційований залік.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; Zoom; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти на Office365.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», <https://cutt.ly/RER787v>. Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувача за дисципліною.

6.1. Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації.

6.2. Засоби та процедури

Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного контролю та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за одну підсумкову контрольну роботу (максимально оцінюється у 45 балів), оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 7 занять по 5 балів, максимально здобувач може отримати 35 балів) та оцінок за виконання самостійної роботи (1 презентація, яка захищається на практичних заняттях, де вона оцінюється максимально у 20 балів). Отримані бали за контрольні роботи, практичні заняття та виконання самостійної роботи додаються і формують підсумкову оцінку за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Визначення сумарного результату поточних контролів. У випадку коли здобувач отримав менше 60 балів – складається залік у вигляді комплексної контрольної роботи, яка містить 40 тестів (максимальна оцінка – 40 балів) та 2 питання теоретичного спрямування, кожне з яких оцінюється по 30 балів за умови повного розкриття тематичного спрямування. Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100 балів
Практичні заняття	Відбувається вирішення тестових завдань. Максимально оцінюються у 35 балів (7 занять × 5 балів/заняття).
Самостійна робота	Кожен здобувач повинен/на підготувати презентацію, яку необхідно захистити на практичних заняттях. Презентація оцінюється у 20 балів.
Контрольні заходи	Максимально оцінюються у 45 балів (1 контрольна робота)

6.3. Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*.

Проведення практичних занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Практичні заняття включають проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок здобувачів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Кожне практичне завдання оцінюється за тестовими завданнями.

Тестові завдання складаються з 10 тестів, де є одна правильна відповідь. За умови вірного вирішення одного тестового завдання здобувач отримує 0,5 балів. Максимальна кількість набраних балів за тестові завдання – 3 бали.

6.3.2. Критерії оцінювання *письмової контрольної роботи*:

Контрольна робота містить: 35 питань, серед яких 25 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей по 1 балу, 10 відкритих запитань (правильна відповідь оцінюється у 2 бали, частково правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

6.3.3. Критерії оцінювання *самостійної роботи*:

Критеріями оцінювання самостійної роботи здобувачів є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Оцінювання самостійної роботи відбувається через захист презентацій на практичних заняттях, причому:

Критерії	Бальна шкала оцінки за критерієм
1.Усна доповідь: логіка побудови доповіді, повнота розкриття основних етапівдослідження; вміння чітко, ясно і стисло викладатисутність і результати дослідження; відповідність доповіді матеріалу презентації, дотримання структури доповіді	0 – доповідь не підготовлена, студент не спроможний чітко і ясно викласти сутність і результати дослідження; 1-2 - доповідь підготовлена, студент викладає загальні неузгоджені та часткові результати дослідження; 3-6 – доповідь підготовлена, але логіка доповіді не відпрацьована, презентація не відображає повністю основні етапи роботи, студент може викласти результати дослідження; 7-9 – доповідь логічно побудована, але студент не повно розкриває результати дослідження; 10 – доповідь логічно побудована, студент чітко, ясно, стисло і повно викладає сутність і результати дослідження, дотримується структури доповіді

2. Відповіді на питання. Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей, вміння аргументовано захищати свої висновки	0 – студент не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію; 1-2 – студент дає неповні, поверхневі, необґрунтовані відповіді на поставлені запитання; 3-4 – студент дає повні і ґрунтовні відповіді на запитання, але не здатний аргументовано захищати свою позицію; 5 – студент дає повні і ґрунтовні відповіді на запитання, здатний аргументовано захищати свою точку зору
3. Організація презентації. Використання та якість підготовки демонстраційних матеріалів: відповідність дизайну змісту і темою роботи; ергономічність, наочність та оформлення слайдів; ємність та стислість подання текстового матеріалу на слайді; повнота та відповідність темі графічного (ілюстративного) матеріалу;	0 – демонстраційні матеріали відсутні; 1-2 – демонстраційні матеріали є, але оформлення слайдів не розкриває тему та перешкоджає сприйняттю змісту результатів дослідження, текст важко читається, студент не використовує зміст слайдів для аргументації; 2-3 – демонстраційні матеріали є, використані засоби наочності інформації, але неякісно оформлені, мають місце помилки та неузгодженості, відсутні посилання на використані джерела, відсутні назви рисунків, діаграм; кількість слайдів не відповідає тривалості виступу; 4 – демонстраційні матеріали є, використані засоби наочності інформації, але мають місце помилки та неузгодженості; 5 – презентація гарно організована, оформлення слайдів розкриває тему, текст легко читається, доповідь супроводжується засобами наочності інформації гарної якості, які допомагають найбільш повно розкрити тему, інформація виділяється за допомогою кольору, розміру, ефектів анімації тощо.
Максимальна кількість балів	20

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A2>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Феноменологія туризму».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

З 24.02.2022 р. реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчального року освітня діяльність здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації. Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до команди Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують. Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації факультету.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети, які дозволять оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Феноменологія туризму».

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- метод евристичних питань;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на практичних заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- метод мозкового штурму;
- метод евристичних питань;
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- дослідницький метод;
- пошуковий метод.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бондаренко Л.А. Туризм як пріоритетний напрям соціально-економічного розвитку територій України в умовах євроінтеграції: монографія / Л.А. Бондаренко, М-во освіти і науки України. Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро «АРТО ПРИНТ», 2024. 242 с.

2. Голод А., Феленчак Ю., Графська О. Методологічні засади соціалізації туризму. *Економіка та суспільство*. 2021. № 30. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-22>

3. Скарга О. О., Сорока Ю. Є. Теоретичні засади розвитку ринку туристичних послуг у системі світового ринку послуг. *Бізнес Інформ*. 2021. №5. С. 57–63. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-57-63>

4. Гуцал Л., Шоробура І. Формування туристичної привабливості територіальних громад в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-47>

5. Безугла Л.С., Белобородова М.В., Герасименко Т.В. Формування інклюзивно-реабілітаційного туризму в Україні. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2022. № 2 (6). С. 20-25. [https://doi.org/10.32782/2708-4949.2\(6\).2022.5](https://doi.org/10.32782/2708-4949.2(6).2022.5)

6. Bieloborodova M. The role of rural tourism in the sustainable development of local hromadas. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. 2022. №4 (87). С. 86-94.

7. Безуглий І. В. Перспективні моделі організації туристичного бізнесу. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр.* 2021. Вип. 3(149). С. 3-8. <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2021-3-1>
8. Крапівіна Г.О. Моделювання туризму як зайнятості населення в сучасних умовах. *Вісник економічної науки України.* 2018. № 1 (34). С. 60-70
9. Ніколенко О. І., Гамма Т. В., Зарічанська Л. О., Несенчук О. Л., Зінчук Т. О. Рекреація як соціально-культурне явище, її різновиди та характеристики. *Rehabilitation and Recreation.* 2022. № 12. С. 144–149. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.12.19>
10. Новаковська І. О., Скрипник Л. Р., Древаль Н. Г. (2022). Стан та проблеми рекреаційних територій в умовах сучасних трансформаційних процесів. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління.* 2022. № 3. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-3-06-01>
11. Лебедев І. В. Рекреація і туризм як фактори розвитку людського потенціалу. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць.* 2021. № 3-4 (78-79). С.143–158. [https://doi.org/10.33987/vsed.3-4\(78-79\).2021.143-158](https://doi.org/10.33987/vsed.3-4(78-79).2021.143-158)
12. Топчієв О. Г., Сич В. А., Яворська В. В. Концепція рекреаційного середовища регіону та її понятійно–термінологічне структурування. *Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки.* 2020. Том 25. Вип. 1 (36). С. 157-172. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2020.1\(36\).205177](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2020.1(36).205177)
13. Хитра О. Синергетичний потенціал розвитку туристично-рекреаційної соціо-еколого-економічної системи. *Економіка та суспільство.* 2021. № 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-49>